

Dubbelspoor!

Met het dubbelspoor wordt een balans gezocht tussen het onderhouden of herstellen van landschappelijke waarden door de overheid enerzijds en het investeren in initiatief, verantwoordelijkheid en betrokkenheid van mensen anderzijds. Lokale gemeenschappen krijgen ruimte hun regionale identiteit te bepalen en vorm te geven. Ondersteuning met formele kennis is daarbij gewenst, maar de informele (apocriefe) verhalen zijn minstens zo belangrijk.

De 'overheid' stelt zich als facilitator op, met als doel verschillende partijen bij een ruimtelijke opgave te betrekken. Dit doet ze in trajecten of projecten waar de focus ligt op bewustwording. Bewustwording van elkaars positie in de discussie. Het starten van een discussie over regionale identiteit is een ingang zijn om zo'n traject te starten.

Contact:

Alterra
Centrum Landschap
Postbus 47
6700 AA Wageningen

Jeroen.Kruit@wur.nl
0317 47 44 34
Irini.Salverda@wur.nl
0317 47 43 97

Wat kan Alterra voor u doen?

Alterra wil graag haar expertise inzetten t.b.v. opdrachtgevers om de ruimtelijke kwaliteit ook in het nieuwe natuur- en landschapsbeleid sterker te verankeren. Alterra heeft ruime projectervaring op het vlak van het betrekken en organiseren van lokale kennis en betrokkenheid in projecten op lokale of regionale schaal. Daarnaast heeft Alterra uitgebreide institutionele kennis van onderliggende bestuurlijke, landschappelijke, historische, ecologische en bodemkundige processen.

<http://www.alterra.wur.nl/NL/prodpubl/>

Selectie uit relevante publicaties:

- Kruit, J., I. Salverda, K. Hendriks, Regionale identiteit van Natuur en Landschap, een verkenning van een containerbegrip en de bruikbaarheid als sturingsinstrument, Alterra rapport 1014, 2004, 100 pp, € 22.
- Salverda, I.E. & J.R. Mulder Het verhaal achter de boerderij. Een zoektocht van boerderijeigenaren uit de Over-Betuwe naar het verleden van hun boerderij als inspiratiebron voor de toekomst, Alterra rapport 1014, 2003, 118 pp, € 34.
- Poel, K.R. de, Windt, N.P. van der, Kruit, J., Elerie, J.N.N., Spek, Th., Essen in perspectief; een interactieve planningsbenadering in Spier, Wijster en Drijber, Alterra / BOKD / Welzijn Beilen / Gemeente Midden Drenthe / Keuning Instituut 2000.
- Jonge, J. de, J. Kruit, K.R. de, Poel, 'Regionale differentiatie in de planvorming van het landelijk gebied'; vooronderzoek voor de publicatie 'De 8e transformatie' van Rik Hengreen, 2002, SC-DLO 1999.

In ontwikkeling o.m.:

- During, R., I. Salverda, J. Kruit, R. Groot, Regionale identiteit als metafoor voor zelfsturing, essay uit te komen in essaybundel ter afsluiting van 4 jarig onderzoeksprogramma 382, Regionale identiteit van natuur- en landschapsontwikkeling, 2005.
- Co-productie Alterra & Adviesbureau Cuijpers, Emmen en het perspectief op de es 'van esdorp naar stad', 2004/2005.

Actualiteit

In het overheidsbeleid voor natuur en landschap is er al geruime tijd aandacht voor het behouden, versterken of ontwikkelen van 'regionale identiteit'. Achterliggende doelen zijn het behouden en ontwikkelen van de biodiversiteit, ruimtelijke differentiatie en landschappelijke kwaliteit.

Het multi-interpretabele karakter leidt echter in de praktijk tot veel verwarring. Het blijkt lastig sturen met een begrip zonder ingekaderde betekenis. Het begrip regionale identiteit kan een emotionele trigger zijn voor mensen om met elkaar in gesprek te raken ook al zijn de belangen, ideeën en achtergronden verschillend. Zo gebruikt is het begrip regionale identiteit een 'unifying concept'.

We hebben op dit moment te maken met een ruimtelijke ordening van minder sturen en minder regels, van decentralisatie en liberalisering. Een ruimtelijke ordening waar de nadruk ligt op ontwikkelen in plaats van afdwingen (ontwikkelingsplanologie). In een situatie van meer zelfsturing zullen mensen sneller naar de rechter stappen om hun gelijk te halen. Zo dreigt een ruimtelijke ordening op basis van jurisprudentie. Om dit te voorkomen is het noodzakelijk een **dialoog** te faciliteren.

Er ligt in het natuur- en landschapsbeleid nog steeds een zwaar accent op de materiële kant (objectiveerbaarheid) van regionale identiteit. Een situatie waarbij met subsidies het erfgoed (relicten in het landschap) wordt behouden. Als regionale identiteit wordt opgevat als een (inter)subjectief fenomeen is het uitgangspunt juist de diversiteit van betekenissen die mensen aan hun omgeving geven. Op deze manier bezien brengt het begrip regionale identiteit andere sturingsmogelijkheden met zich mee. De emotionele verbondenheid van mensen met hun omgeving wordt leidraad voor het realiseren van een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving.

Regionale

identiteit van natuur en landschap

Werkelijkheden

In discussies over de kwaliteit van de leefomgeving (landschap) worden vaak feiten, waarden en normen door elkaar gebruikt. Dit komt omdat mensen deelnemen aan de discussie vanuit verschillende percepties van de werkelijkheid. De fysieke werkelijkheid, de sociale werkelijkheid of vanuit de innerlijke werkelijkheid (zie ook het schema van Jacobs).

	Het ware landschap	Het juiste landschap	Het waarachtige landschap
Domein	Fysieke werkelijkheid	Sociale werkelijkheid	Innerlijke werkelijkheid
Houding	Objectiverend	Normatief	Subjectief
Verschijningsvorm	Materie	Organisatie	Beleving
Te beschrijven als	Feiten	Normen	Waarden
Wetenschap	Natuurwetenschappen	Sociale wetenschappen	Belevingswetenschappen

Jacobs, M., Landschap 3. Het ware, juiste en waarachtige landschap, 2002.

Checklist

Met de studie 'regionale identiteit van natuur en landschap, een verkenning van een containerbegrip en de bruikbaarheid als sturingsinstrument' is er een 'checklist' ontwikkeld om de positie van individuen of organisaties te bepalen in de discussie over de regionale identiteit. Hierbij is de aanname gedaan dat inzicht in die positie openingen zal bieden om partijen nader tot elkaar te brengen en te komen tot gedeelde waarden.

Drie-vier-vijf checklist: Wat wordt onder regionale identiteit verstaan?

3 werkelijkheden

Vraag 1: Heeft Regionale identiteit te maken met betekenisgeving / waardering?

ja	juiste	waarachtige		landschap
nee			ware	landschap

Vraag 2: Indien ja, gaat het dan om een door een groep gedeelde betekenisgeving of om een persoonlijke betekenisgeving?

gedeeld	juiste			landschap
persoonlijk		waarachtige		landschap

4 aspecten van regionale identiteit

Vraag 3: Wat zijn de dragers van Regionale identiteit? Zijn dat de fysieke elementen in het landschap of zijn dat betekenissen en waarderingen die mensen geven aan fysieke elementen? Of betreft het beiden?

Vraag 4: Is Regionale identiteit een cultureel of een individueel fenomeen?

Vraag 5: Is Regionale identiteit iets dat historisch is gegroeid of kan het worden ontworpen (instant worden gefabriceerd)? Of zijn beiden mogelijk?

Vraag 6: Is Regionale identiteit een vaststaand gegeven (statisch) of is het iets dat verandert (dynamisch)?

5 motivatie voor gebruik

Vraag 7: Vanuit welke motivatie wordt Regionale identiteit gebruikt?

Behouden	Ontwikkelen	Verbinden	Onderscheiden	Vermarkten	Anders....
----------	-------------	-----------	---------------	------------	------------